

MEDULIĆ, Andrija (Andrea Meldola, Andrea Schiavone), slikar i grafičar (Nadin ili Zadar, oko 1500 — Venecija, 1. XII. 1563); prezime Medulić izveo je I. Kukuljević u XIX. st. iz tal. prezimena i ne nalazi se u pisanim izvorima. Potjecao od tal. obitelji Meldola, doseljene u Zadar iz pokrajine Forlija, a sam je tomu imenu dodavao nadimak Schiavone (dalmatinski Hrvat). U zapisima dolazi pod imenima: *Andrea Schiavone*; *Schiavon*; *ser Andrea depentor*; *Andreas Sclabonus dictus Meldula quondam ser Simeonis*; *ser Andreas Meldola de Hiadra pictor*; *messer Andrea Schiavon depentor* i sl. Bio je u rodu s piscem Petrom Zoranićem.

U mladosti je učio slikarstvo vjerojatno kod kojega dalm. slikara u Šibeniku ili Zadru. Zidne slike *Posljednji sud* (Zadar, katedrala), *Svečani ulazak u Šibenik* (Šibenik, Gradska loža) i *Posljednja večera* (Šibenik, refektorij dominikanskoga samostana), koje su mu po tradiciji pripisivane, uništene su; po nekim očevidcima nisu odgovarale Medulićevu načinu slikanja. Pretpostavlja se da ih je radio Andrijin stariji brat Marcantonio de Meldula koji se kao slikar spominje 1547 — 60. u Zadru. Podaci o A. Meduliću vrlo su oskudni, pa se povjesničari umjetnosti do danas nisu u mnogome složili o njegovu životu i radu. Prve vijesti donosi G. Vasari iz 1541 — 42. Oko 1530. došao je vjerojatno u Veneciju i potpao pod utjecaj Bonifazija de' Pitati Veronesca. U njegovim se crtežima i bakrorezima osjeća snažan utjecaj Parmigianina, kod kojega je možda učio u Bologni ili u Parmi. Potom sve do smrti radi uglavnom u Veneciji gdje je jedan od prvih i najizrazitijih predstavnika manirističke slikarske struje, zbog čega su ga suvremeni pristalice klasičnoga slikarstva napadali i nazivali divljim i dekadentnim. U razdoblju 1540 — 45. M. izravno utječe na slikarstvo mladoga Tintoretta, s kojim izvodi freske u palači Zeno di Crociferi; poslije i sam potpada pod jak utjecaj Tiziana (njegovo prijateljstvo s velikim majstorom nije utvrđeno). Rafael i ostali slikari rimske škole utjecali su na Medulića posredno, uglavnom preko Parmigianina i nekih suvremenih bakrorezaca. Pretpostavlja se da je u slikanju krajolika prihvatio utjecaj nizozemskoga slikara L. Sustrisa. Kao i J. Klović, tako je i M. utjecao na španj. slikara grč. podrijetla El Greca. Medulićevo slikarstvo, poglavito otvoreno i slobodno namaz te »koloristička likvidnost«, prema Fioccu, nisu rezultat slikarove ograničene vještine, već njegov osobni izraz; Medulićev način nije »epizoda, već nužna etapa velikoga i slavnoga venecijanskoga slikarstva«.

M. je započeo crtežima i bakropisima, uglavnom prema Parmigianinu, a potom nastavio freskama i uljima; izrađivao je osobito mnogo pov., mit. i alegorijske sličice na drvu i platnu kao ukras različitoga pokućstva, škrinja, glazbala itd., kako su tada običavali raditi i mnogi drugi slikari. U svojim crtežima i bakropisima ostao je slikar i primjenjivao izrazito slikarske efekte (*Judita* i *Oplakivanje Krista* u bečkoj Albertini; *Madona s djetetom* i *Alegorija* u firentinskoj galeriji Uffizi; *Zaruke Sv. Katarine* i *Judita* u londonskome British Museumu; *Apostoli* u Grafičkoj zbirci NSK u Zagrebu). U bakrorezu je primijenio nov postupak rada suhom iglom. God. 1559. naslikao je pet fresaka na stropu u Knjižnici Sv. Marka u Veneciji, koju je Sansovino bio upravo izgradio. Osim fresaka sadržava Medulićevo djelo više od 100 slika i jednako toliko grafika i crteža. Od brojnih kompozicija s mit. temama ističu se ciklusi slika o Erosu i Psihi (Kassel, Venecija); najljepša je od njih *Svadba Erosa i Psihe* u Chatsworthu. Medulićeve slike rane faze (oko 1540) otkrivene su u Bellunu i u obližnjemu selu Mel. U nas se čuvaju njegove dvije ukrasne ploče za škrinje, *Orfej* i *Narcis* (splitska Galerija umjetnina), koje su slične slikama iz ciklusa *Eros i Psiha*; *Andeo* i *Pripovijest o Tobiji* (Strossmayerova galerija starih majstora HAZU); a *Trijumf s ratnicima* nalazi se u Bijelom dvoru u Beogradu. Ni jedna Medulićeva slika nije signirana ni datirana, osim nekoliko bakroreza, pa to otežava njihovu pouzdanu atribuciju.

Iz svih Medulićevih djela struji originalna i naglašena dinamika koja se očituje u pokretu likova, kompoziciji i koloritu. On je zapustio klasičnu uravnoteženu renesansnu kompoziciju kao i jasan pedantan crtež. Većina njegovih slika ostavlja dojam da su rađene u jednom zamahu, skicozno, s pokrenutim, gotovo senzualnim likovima, širokim namazima boje i mekim sfumatom koji im daje toplinu i intimnost. Osobito su zanimljivi njegovi krajolici koji se ubrajaju među prve samostalne pejzaže u tal. slikarstvu. Premda su prepuni likova i mit. prizora, ta komponenta ima sporednu važnost, a bitan je sam krajolik ostvaren zreloom zračnom perspektivom. — M. je jedan od najistaknutijih umjetnika koji su potekli iz hrv. sredine a djelovali su izvan domovine.

Očuvana su mu djela: oltarna slika sa Sv. Sebastijanom, Andrijom i Rokom (Mel, Belluno); *Midin sud*, *Deukalion* i *Pira*, *Legenda o Psihi*, *Prikazanje u hramu*, *Krist pred Pilatom* (Venecija, Accademia); *Oplakivanje* (Venecija, priv. zbirka); *Pijanstvo Noino* (Verona, Museo civico); *Apolon i Dafne*, *Apolon i Eros*, *Rođenje Jupiterovo*, *Jupiter i Amalteja*, *Alegorija*, *Aleksandar Veliki* i *Darijeva obitelj*, *Scipion Afrički*, *Kurije Dentat*, *Krist pod Kajfom*, *Poklon pastira*, *Sv. obitelj sa Sv. Katarinom*, *Dijana i Akteon* (Beč, Kunsthistorisches Museum); *Mit o Lari* (Richmond, galerija Cook); mitološki prizori (Dublin, Galerija); *Midin sud* (London, Hampton Court); *Poklon mudraca* (Milano, Ambrosiana); oltarna slika sa Sv. Jerolimom, Bernardinom i Ivanom Krstiteljem (Belluno, katedrala); *Oplakivanje* (Dresden, Kunstgemäldegalerie); *Krist pred Herodom* (Napulj, Pinacoteca); *Navještenje*, *Poklon pastira*, *Poklon mudraca* (Venecija, Santa Maria dei Carmini); *Poklon pastira* (Firenca, Uffizi); *Navještenje*, *Sv. Petar i Pavao* (Belluno, Sv. Petar) i dr.; bakrorezi u bečkoj Albertini, pariškom Louvreu, mletačkoj Accademiji, firentinskim Uffizima i dr.